

ኢህአፓና አብዮታዊው ትወልድ በአዳም ረታ ልብ ወለድ መጽሃፍት እይታ

ሰለሞን ገ/ሰላሴ

አዳም ረታ የተዋጣለት የዘመናችን የልብ ወለድና የአጫጭር ታሪኮች ዝነኛ ጸሃፊ ነው። ከታወቀባቸው ዋና ዋና የልብ ወለድ ስራዎቹ መካከል፤ ማህሌት፤ ግራጫ ቃጭሎች፤ አለንጋና ምስር፤ እቴጌ እምቱ የሎሚ ሽታና አሁን ደግሞ ዳጎስ ያለው ልብ ወለድ ስራው "መረቅ" ይገኙበታል።

በልብ ወለድ ስራዎቹ አዳም ከማንኛውም ጉዳይ በበለጠ ሊባል በሚችል ግምት የወንድና የሴትን ዘመናዊ ግንኙነት በባልና ሚስትም መልክ፤ በወሽማም መልክ፤ በፍቅረኛም መልክ ሰፊ ቦታ ሰጥቶ ባማረ ቋንቋ ብቻ ሳይሆን፤ በከፊል ወግ አጥባቂ ለሆነ ህብረተሰብ አይን ገላጭ በሆነ መልክ ያስነብባል። የወንድንና የሴትን አካላት፤ ቀጥተኛና ቀጥተኛ ያልሆነ ከወሲብ ጋር ያላቸውን ግንኙነት ጨምሮ ደፈር ባለ አገላለጽ ("ሃፍረታቸው" ከማለት አያልፍም) ለሥነ ጽሁፉ ውበት ይሰጠዋል። ይህ አገላለጽና ዘዩ በነ "ፍቅር እስከ መቃብር" ሊታሰብ የማይችል፤ ጊዜ አመጣሽ፤ ከነበ አሉ ግርማና ብርሃኑ ዘራሁን የልብ ወለድ ሥነ ጽሁፍ ጀምሮ በስፋት የታየ መሆኑ ይስተዋላል።

ለመግቢያ ያህል

አዳም ከሥነጽሁፍ ባሻገር በሌሎችም የሥነ ፈጠራ መስኮች ፍላጎትና እውቀት እንዳለው ልብ ወለድ ስራዎቹ ጠቋሚ ናቸው። የሙዚቃ፤ የስእልና የመሳሰሉት ዘርፎችን ከፍተኛ ሚና በሚጫወቱ ገጸባህሪያቱ፤ ለምሳሌ መስኮት ገረሱን በስአሊነት ስራዎቹ ውስጥ ያካትታቸዋል። ሙዚቃንም በተመለከተ፤ እንደ "መረቅ" ባሉ በተለይ የቅርብ ስራዎቹ፤ በጣም "ምእራባዊ" ተብሎ ሊያሳማው በሚችል ደረጃ የማይጠቅሳቸው የፈረንጅ ዘፈኖች የሉም ሊባል ይቻላል። ሃዲስ አለማየሁ ጉባኤ ቃና፤ መድድስ፤ 12 ሙሉ ቤት መዝሙር፤ ከቅኔ ድርና ማግ የተሰራ አእምሮ፤ ማህሌተ ገንባ፤ ወዘተ...እያሉ በ "ፍቅርና መቃብር" ከግእዝ መሰረታችን እየቀዱ የሚያፈሱትን፤ አዳም ረታ ባህር ማዶ ተሻግሮ የ ዱክ ኤሊንግተን ብሉ ቤሪ ሂልን (እቴጌ የሎሚ ሽታ -ለነገሩ ኤሊንግተን ሳይሆን ፋትስ ዶሚኖ የተባለ ዘፋኝ የዘፈነውን))፤ ዎዎዎዎ ሺ ኢዝ ኤ ሌዲንና የሬይ ቻርልስን ዘፈን (አለንጋና ምስር) የመሳሰሉ ዘፈኖች፤ ገጸ ባህሪያቱ እንዲያዘውና እንዲያዳምጡ ያደረገበትን ይጋብዘናል። ሃሜቱ ግን የጊዜን እንደ ጎርፍ ካንድ ትወልድ ወደ ሌላ መተላለፍ ግምት ውስጥ ቢያስገባና ባህል ደግሞ በ አለም አቀፍ ደረጃም ጭምር ተወራራሽና አንዱ ካንዱ ተበዳዳሪ የመሆኑን ጠቃሚነት በማጤን ሚዛናዊ ፍርድ ላይ መድረስ ያስችላል።

አዳም ረታ እጹብ ድንቅ ጸሃፊ ነው ያልነውን በ አነጻጽሮ ብናሳየው ነገሩን ግልጽ ሊያደርገው ይችላል። ከሃዲስ አለማየሁ "ፍቅር እስከ መቃብር" የተቀነጨበትን እምቡጦች ለላንቲካ ያህል መጀመሪያ ለአነጻጽሮ እስቲ እንመልከታቸው።

*እንደ ክፉ ቀን እህል እየተገበገቡለት" (እመት ጠጅቱ ለበዛብህ)

*ያፈሰስኩት እንባ ሁሉ ለሞተ ዘመድ የሚበቃ ነው" (የበዛብህ እናት)።

*"በሹም ትእዛዝ የተቀበሩ የበዛብህ ወላጆች"

"ማንኩሳን እንደ እናት አባቱ እንደተቀበረ ቆጥሮ ሁለተኛ ላያየው ወስኖ ወደ አዲስ አበባ አቀና" (በዛብህ)

"የተሰራበት ዘመን የተረሳ የእንጨት መሰላል ወደ ዲማ ቅኔ በት ፎቅ የሚያወጣ"

" አካላቸው ስጋ ያልከበደው" (ደራሲው ያንዱን ባላባት ሰውነት ሲገልጹ)

" በሁለት እጆች የማያነሱት የባላባት ልጅ ነው"።

አዳም ረታ በራሱ የሥነጽሁፍ ዘዩ ልክ እንደ ሃዲስ አለማየሁ የሚያስደምሙ አገላለጾች ችሎታውን ይመስከራሉ። ለአብነት የሚከተሉትን አንመልከት።

"በብርጭቆ ቂጥ እርጥበት የተሰሩ ቀለበቶች ጨርቅ ያልለበሰውን ጠረጴዛ ጠለል ሸፍነውታል" (ከመረቅ)

" ሾርባ አገር ነው። ከከብት ግጦሽ ያመለጠ ጎመንና በግጦሹ የዳበረ የከብት ስጋ ያለበት" (ከመረቅ)

በደርግ ጊዜ የታሰሩትንና ያ ክፉ ተመክሮ ያስተሳሰራቸውን፤ ፖለቲካዊ ቃልን በአናቱ በመድፋት ሲገልጽቸው
"ያገናኘን ከአንድ ብሄረሰብ መመንጫታችን ነው። ደርግ ያሰረው ትንግርተኛ ብሄረሰብ"(ከመረቅ)

የምስር ወጥ በእንጀራ የመብላት አፍቃሪ ገጸባህሪን ሲገልጽ
"ሰለሄ መለሄ ጉሮሮ ማይነሄ ገብተህ ተነህነሄ" (ከአለንጋና ምስር)

ልጅ ገጸባህሪ የናቱን እንክብካቤ በክፉ ወቅት ሲገልጽ
"በደረቅ ሌሊት አብዮተኛና ጸረ አብዮተኛ ሲፈናከቱ፤ ከሰፈራችን እስከ ቄራ ባሩድ ሲንጣጣ ሞሳ ዙሪያየን እንደ ሃረግ ተጠቅላ፤
ፊቴን ጡቶቿ መሃል ደግኜ እናወዛለሁ" (አቴሜቴ የሰሚ ሸታ)

አዳም ረታና ቪቲንግሽታይን

ሌላው የአዳም ረታ ልዩ የአጻጻፍ ስልት አጠር መጠን ያሉ ሚስጢራቸውን ለማወቅ ደግሞ ደጋግሞ ማንበብን የሚጠይቁ
ፍልስፍናዊ አንቀጾች መጽሀፉ ውስጥ የመጠቀም ችሎታው ነው። ይህ በተለይ የሚያየው በ "መረቅ" ውስጥ ነው። ለምሳሌ ያህል
ከዚህ በታች የሰፈረውን አንቀጽ እንመልከት።

"ወስጤ ያ አለ። ወስጤ ያች አለች። ወስጤ ሁሉ አለ። አምላኪውም የሚመለከውም። ልቤ ሆደ ሰፊ ነው። እንኳን ሰው፤
የየረርን የተራራ ሰንሰለት የሚያጋድም። ሙሉኩሌው አዚህች ወስጤ ያለ ጠሪ ተሰብስቧል። ማን ጠራው?

ወስጤ አለ ማለት "አወቀዋለሁ" ማለት አይደለም። የሚገርመኝ ሁሉ ወስጤ ተሰብስቦ አጫውቶና አስቆ ሊያሳድረኝ የሚችል
ንቃት ነጥሮ አለመወጣቱ ነው።" (መረቅ ገጽ 422)

እንዲህ አይነት አጫጭር፤ ቀዳሚውና ተከታዩ የማይገናኙ፤ የፍልስፍና አንቀጾችን በመጻፍ የሚታወቅ ነምሳዊ ፈላስፋ ሉድዊግ
ቪቲንግሽታይን የሚባል ነበረ። Philosophical Investigations በተባለ መጽሐፉ ካሰፈራቸው በርካታ አንቀጾች መካከል
አንዱን ቀጥለን እንይ።

" When one means something, it is oneself meaning; so one is oneself in motion. One is rushing
ahead and so cannot also observe oneself rushing ahead. Indeed Not." (p. 456)

ከላይ እንዳልነው እነዚህ የ አዳም ረታ አንቀጾች ልክ እንደ ቪቲንግሽታይን የፍልስፍና አንቀጾች ደግመው ደጋግመው ሊያነቧቸው
ይገባል፤ እንዲያም ሆኖ የተለያዩ አንባቢ የተለያዩ ትርጓሜ ሊሰጣቸው ይችላል። ባጠቃላይ ግን ለጥቂት ሰው ብቻ፤ እንዳንዴም
ለደራሲው ብቻ ተገላጭ ምስጢር እንዳላቸው ይሆናሉ።

አዳም በተያያዥ የሥነጽሁፍና ፍልስፍና መጋጠሚያ መስመርን ደጋግሞ የሚፈትሽ ጽሃፊ ይመስላል። እምቅ የፍልስፍና ፍላጎትና
ችሎታ እንዳለ አንዳንድ ገጸባህሪያቱን ተመስለው የሚቀርቡ ጽንሰ ሃሳቦች በብዛት አሉ። የፈጣሪን ጉዳይ አስመልክቶ አንድ
ሁለት ቦታ ላይ ሃይማኖታዊ ትችትም ባይሆን ጥያቄ ያነሳል ። አንድ ቦታ ላይ "አመክንዮ እንዴት ቢንሰራፋ ነው የእግዜርን
ግርማ የጋረደው"? ይላል። ሌላ ቦታ ላይ ደግሞ "መጽሃፉ እግዜር የበቀል አምላክ ነው ይላል" ይላል።

እንግዲህ ወደተነሳንበትና የትንተናችንም አላማ ወደሆነበት አቢይ ጉዳይ ማለፋችን ነው። እስካሁን ያቀረብናቸው፤ ዘወ ብለን
ወደ ጉዳያችን ከመግባታችን በፊት ልብ ወለድ ደራሲ አዳም ረታን ሊያስተዋውቁ ይችላሉ ብለን ባሰብናቸው የመግቢያ ሃሳቦች
ላይ ነው።

አንድ ደራሲና ከያኒ [ከማንኛውም ሞያ በተለይና ከጋዜጠኝነት በስተቀር] ነገሮችን ከወገናዊነት በጸዳ መልኩ ያለ አድሎ
በተሰማራበት ሙያ ሊያንጸባርቅ ይገባል። ይህ ሲሆን ግን እውነትንና ፍትህን መሻት ወገናዊነት አያስኝም። እውነትና ፍትህ

እንዲሰፍኑ የሰው ልጅ ዝንተ አለማዊ ጥረት ስለሆነ ከያንያን ይህን ጥረት ማጎልበት የሚጠበቅባቸው የሙያ ግዴታ ነው። ከከያንያን መሃከል አብዛኞቹ ግራ ቀመስ ፖለቲካንና የትግል መስኮችን ደጋፊ የሚሆኑት እውነትንና ፍትህን የመሻትና የብዙሃንን ፍላጎት በማንጸባረቅ ነው። አዳም ረታስ?

አዳም ረታና የአብዮታዊዉ ዘመን

አብዮታዊዉ ዘመን በተለያዩ ጸሃፍት በታሪክነቱ በወቅቱ ተወናወያን በነበሩት ባለታሪኮች ዙሪያ (ስለ ደርግ፤ ስለ ኢህአፓ፤ ስለ ህወሃት፤ ስለ ሜሊሶን፤ ወዘተ) እየተዘገበ ይገኛል። ይህን ተከትሎ ደግሞ በታሪካዊ ልብ ወለድ መልክ ይህዉ ታሪክ ሲዘገብ እናያለን። በዚህ የሥነጽሁፍ ዘግ የቆንጂት ብርሃንን "ምርኮኛ" (ስለ ኢህአፓ)ና የሃብታሙ አለባቸውን "የሱፍ አበባ" (ስለ ኢህአፓ)ና "የቆሳር እንባ" (ስለ ደርግ) በምሳሌነት ማንሳት ይቻላል። በልብ ወለድ መልክ ደግሞ ከአዳም ረታ ስራዎች በዋነኛነት "መረቅ" ቀጥሎ በጥቂቱም ቢሆን "እቴ እሜቴ የሎሚ ሽታ" ገጸባህሪያን በማላበስ ዘመኑን ይቃኙታል።

አዳም ከላይ እንዳልነዉ ከያንያን ወገንተኛ ሳይሆኑ "ከሩቅ" በሃቅ ይተቹ ና ይተርኩ የሚለዉን መርህ ይከተልና መሰረታዊ ድክመቱ ግን በግላጭ ይወጣል። ይህም ድክመት የዚያን አብዮታዊ ትወልድ፤ በተለይም የኢህአፓን ወጣት አባላት ቅን ምኞትና ፍላጎት፤ ይህን ቅን ራእይም ለማሳካት ለመክፈል የደፈሩትንና የከፈሉትን መስዋእትነት ብዙ ቦታ አይሰጠዉም። አዳም ረታ በመጽሃፍቱ የሚጠየፋቸዉንና የህብረተሰቡ ነዉር ናቸዉ የሚላቸዉን ጎጂ ባህሎችና ስርአቶች ለመታገልና ለመለወጥ እንደሞከሩ አይዘከርላቸዉም። "መረቅ" ላይ ገጽ 467 ማክዳ የተባለች ወጣት ልጅ በማስገደድ የተደፈረችበትን፤ በአቃጣሪዎች ወጣቷ ገላዋን የምትሸጥበት የገለማ ስርአት እንዲወገድ እስከ ህይወት የከፈሉ ታጋዮችን በችሮታ መዘከር ይነስ?

የአብዮታዊዉን ትወልድ ስህተት ማንሳት፤ መተረክ ተፈላጊ ነዉ። አንዳንዶች በዚህ ትግል ያለፉት "ምን ተብሎ ስህተት ተነስቶ" የሚሉትም ከድንቁርና በመነጨ ትእቢት ጭምር ነዉ። በተያያዥ ግን በጎ አላማዉንና ለዚያ አላማ በቆራጥነት የተደረገዉን ዉሳኔ አብሮ ከትችት ጋር አለማየት፤ አንዳንዶቹ በጥላቻ ታዉረዉ ሌሎቹ በድንቁርና የሚሰሩትን ስህተት አዳም ሊያርመዉ ይገባል።

እንዲያዉም አንዳንድ ተቺዎች አዳም ከዚህም አልፎ በመጻህፍቱ አፍቅሮተ ደርግ (በጅምላ) አልፎ አልፎ ያንጸባርቃል ቢሉ የተከላካይ ዋቢ ለመጥራት ያስቸግር ይሆናል። ለማንኛዉም እስኪ ያሉንን መረጃዎች ከመጻህፍቱ እያጣቀስን ከዚህ በታች እንመልከት። ማስረጃዎች ስለሆኑ ስፋ አድርገን ስለምንጠቅሳቸዉ አንባቢ ትእግስቱ እንዲኖረዉ እናሳስባለን።

ትችቶቹ በዋነኛነት የምንጠቅሳቸዉ ሁለት የአዳም ረታን መጻህፍት ነዉ። በመጀመሪያ "እቴ እሜቴ የሎሚ ሽታ" (2001)ን እንጠቅስና በተከታዮቹ ገጾች ደግሞ ወደ "መረቅ" (2007) እንሻገራለን። አንድ ቦታ ብቻ አለንጋና ምስር (2001) ላይ ደራሲዉ አብዮታዊዉን ትወልድ በአዎንታዊ መልክ ገጸባህሪዉ በተሳተፈበት ሰላማዊ ሰልፍ የተካሄደዉን ድርጊት እናክላለን። አንባቢን በገጸባህሪያቱ ስምና መቼት አናስለችም። ጥቅሱንና የተገኘበትን ገጽ ብቻ እናስፍርና ትችታችንን ወደ መጨረሻ እናደርጋለን። አስፈላጊ ሲሆን ብቻ በየጥቅሱ ትንሽ መረጃ እናክላለን።

**

"ቤቴን እያፈረሱ ያልገባኝ መስሏቸዉ አፍጥጠዉ "ቤቴን እንየዉ" ብለዉ ይመጡና ስለ ዴሞክራሲ ጥሩነት፤ ስለመንግስቱ ሃይለማርያም መጥፎነት ያወሩኛል። ቤቴን እያፈረሱ፤ ንጉስ ያማሉ። አወናካሪዎች"። (ገጽ 120)

"ላም ሳር ሊግጥ፤ ዉሻ ቆሞ ሊሸና፤ እነዚህ ደግሞ እያበላሹ እንዲጠፉ የተሰሩ የታሪክ አንክሊሶች ናቸዉ። ታዲያ ፖለቲካ ያወሩኛል መጥተዉ። ደርግ ምንትሴ፤ መንግስቱ ቀባጥሴ። ቂልሽን ፈልጊ" (ገጽ 121)

ሰብለና ካሌብ ስለተባሉ ምናልባት በ ኢህአፓነት (በርግጠኝነት በጸረ ደርግ) ታስረዉ የነበሩ ገጸባህሪያት ፍቅረኞች " እሱ (ካሌብ) ደግሞ ታሪክ ያዳክመዋል። "ያኔ የታሰርንበት ጊዜ፤ ምናምን" የሚባል ነገር ስልችቶታል። "አታዉቀዉም እንዴ እሱን? ከፍተኛ አስር ቤት አብሮን ነበረ። ምናምን።" ከሚባል ነገር መራቅ ይወዳል። ስለተዋወቁበት የከፍተኛ 20 አስር ቤት ስለዚያም የ 3 ወር የስጋት ጊዜ አያወራም።

"አሱ ስለማንም (ስለ አሰረዉና ከመታሰሩ በፊት ስላገለገለዉ ድርጅት) ስለ ምንም (ስለ እስሩና አብሮት ስለ ሚመጣዉ የስነ ልቡና ጭንቀት) አያውራም"።

"ዛሬ ፍቅር መስጠት የማይችሉ፤ ዛሬን በመልካም በሚጥም መንገድ ማጠናቀቅ የከበዳቸዉ ጉድለታቸዉን ለሚሟላት ወደኋላ ስለሚሸሹ "የነበረ ወሬ" ይወዳሉ ብሎም አይደለም። ፍልስፍና የለዉም፤ በአጭሩ "ያኔ የታሰርን ጊዜ" ብሎ ትዝታ ማወራት አይችም።

ሰብላ እንግዲህ ያለፈ ታሪክን እያስታወሰች ዛሬ ካሉበን ቁም ነገረኛ ለማድረግ የምታደርገዉን ጥረት ደራሲዉ ወሸተኛና አሰልቺ አድርጎ ገጸባህሪዋን ይስለዋል።

በሌላ በኩል አዳም "ከሩቅ" ሆኖ ከሚያቀርባቸዉ ትንተናዎች ስሜት የሚሰጡ (ትንሽ ቢያጋነዉም) የሚከተሉትን የመሳሰሉ ይገኛሉ።

"ትዝ ይልሃል። ፖለቲካ ገብተህ በነበረ ጊዜ ገና በልጅነትህ? አቀላጥፎ ተናጋሪ ነበርክ። ብሩህ ትመስል ነበር። ግን ምንም አታዉቅም። ዛሬ የተሻለ ታዉቃለህ፤ የተሻለ ይገባሃል፤ ግን ትንተባተባለህ። ብዙ ተፎካካሪ ሃሳቦች አእምሮህ ዉስጥ ስላሉ ትክክለኛዉን ለመምረጥ ጊዜ ስለሚወስድብህ ይሆናል።" (ገጽ 202)

በተመሳሳይ ስለወጣት ስነልቦና ደርግ ባንድ ወቅት "ወጣነት ለጸረ አብዮት ስራ ላይሰንስ አይደለም" ያለዉን አይነት አንድሞታ ያለዉ አባባሉን እንዲህ ያቀርባል።

"ወጣቶች በአብዛኛዉ የማያስቆጣ ያስቆጣቸዋል። ቶሎ ያኮርፋሉ። ሁሉን ነገር ያለ ቁጥጥር ያለ ጠባቂ ለመስራት ይፈልጋሉ። ለእዉቀት ሳይሆን ለድርጊት ይቸኩላሉ። ምክንያት ቢኖራቸዉም ባይኖራቸዉም አዛዉንት ይጠላሉ። ደማቸዉ ነጋ ጠባ ይፈላል። ይንተከተካል። ፍላሎት ስላለባቸዉ ባያዉቁም እናዉቃለን ይላሉ። ለአገር መጥቀም የሚጀምሩት እነዚህን የፍላሎት እንቅፋቶች ያለፉ ናቸዉ። ህ/ሰብን ለመጉጃ የሚጠቀሙበት ይኖራሉ። የትኞቹ ጎጆዎች እንደሆኑ መገመት አይገድም።" (ገጽ 284፣ ግርጌ ማስታወሻ 145)

ገጽ 208 ላይ ደግሞ የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች መሪ አይነት የነበረ ታስሮ የተፈታ ሪቮ የሚለዉ ዳዊት ገ/አየሱስ የተባለ ገጸባህሪ ቀለመወርቅ የተባለች ባለትዳርን አማጋጭና ጥልቀት የሌለዉ "የተናገረዉ ነገር መሬት የሚወድቅ" ከእጁ የሌኒንን መጽሃፍ የማይለይ አድርጎ ያቀርባል።

ስለተማረበት ት/ቤት በትዝታ እያስታወሰ አንዱ ገጸ ባህሪ ደግሞ የሚከተለዉን ይላል። ወጣቱን አብዮታዊ ትውልድ የሚወርፍ ይመስላል።

"ጥልቀቱንና ስፋቱን ባልተረዱት ፖለቲካ ነፍሳቸዉ ከጠፋና ህልማቸዉ ከተዳፈነ አንዳንድ የእድሜ እኩያዎቹ ጋር አነጻጽረዉ ጉዞየ ብዙ ጅብዱ የሌለዉ ምስኪን እንደሆነ ሁሉ ሊነግሩኝ የሚፈልጉ አራዳ ነን ባዮች አሉ። ያልገባኝን አድርጌ አልዉቅም።" (ገጽ 234)

የ"አቴሜቴ የሎሚ ሽታን" ጥቅሶች ከመዝጋታችን በፊት አዳም ረታ ለትችታችን ዋቢ የመጨረሻ ማስረጃ ከዚህ መጽሃፍ እንደሚከተለዉ ያቀርብናል።

"ፖለቲከኛ ለምን እንደሆኑ ፤ እንዴት እንደሆኑ፤ ምን እንደሚያዉቁ ስጠይቃቸዉ የሚናገሩት ነገር ባዶ ሊሆን ምንም አይቀረዉ። ከዚህ አረፍተ ነገር ቀጥሎ እንዳለዉ ቦታ..." ይልና አዳም ረታ ከበድ ያለ ከገጽ መጀመሪያ መጨረሻ የሚደርስ ጥቁር መስመር ይሰራል። (ገጽ 234)

በግርጌ ማስታወሻ ደግሞ "ይህን የጨለማ ቦታ አንድ አርታኢ ወዳጄ "የብረት ዲሲፕሊን" በለዉ ብለኛል" ብሎ ይሳለቃል። ቀጥለን ደግሞ ከ "መረቅ" የምናገኛቸዉን እናቅርብ። "መረቅን" ከሌሎቹ መጽሃፍት የሚለየዉ ለፖለቲካ የሰጠዉ ሰፊ ቦታ መሆኑና ኢህአፓን በስም ባይወቅስም በልሳኑ በዴሞክራሲያ በሚያደርገዉ ስላቅ ነዉ። አዲስ አበባ ዉስጥ የሸሮ ሜዳ አካባቢን መሰረት በማድረግ አብሮ አደግ የሰፈር ልጆች ወደተለያየ አቅጣጫ በአብዮቱ ወቅት ሲበታተኑ መጽሃፉ ያሳያል። የኢህአፓ አባል

በነበረችው ተባረኪና ፖለቲካ በማይወደውና በማይገባው የወንድ ጓደኛዋ አላዛር መካከል ያለውን ውጥረትና ስቃቀን በጥሩ ሁኔታ ይተርካል። ስለተባረኪና ኢህአፓ ሲያወራም "እንደተባረኪ ያሉትን ብሩህ አእምሮ ያላቸውን አስቀድማ መልምላ ቀጥላ ደደቦችን ስትመለምል ፕሮፓጋንዳ መስራቷ ነው - በትእቢትና በመምሰል የሚተሳሰሩበት አባሎች" (ገጽ. 475).

አልፎ አልፎም "አብዮቱንና መሪውን እየተሳደቡ" እያለ የወገናዊነት ቀይ መስመሩን ይጥሳል።

የኢህአፓ አባል ተባረኪ እስር ቤት ጨርሳ፤ ከአላዛር ሴት ልጅ ወልዳ፤ ከአዲስ አበባ አዋሳ ኑሮ ቀይራ፤ እንደሷው የኢህ አፓ አባል የነበረና ታስሮ የተፈታ ፋሲል የሚባል ባል አግብታ (ፖለቲካ የማይወደው አላዛር ገና የ 66ቱ ፖለቲካ መሞቅ ሲጀምር ዘመዶቹ ወደ አወርጃ ልከውታል -ቢኖርም አብረው መቀጠላቸው አጠራጣሪ ነበር)።

ተባረኪ እንዲህ ትላለች።

"አንድ ቀን መዝቃ እየሰማሁ አሱንም ተከትየ እያንጎራጎርኩ ጊዜው ደርሶ እራት ላደርስ ወዲያ ወዲህ ስል ፋሲል የተጠረዘ ነገር አምጥቶ ፊቱ ላይ ዘጭ አደረገ። ፈገግታውም ልዩ ነበር። ወፍራም ፊቱ ላይ አንድ ትልቅ ቀዳዳ ተከፈተ።

"ምንድን ነው?" አልኩት።

"ለትዝታ። ልሳናችን"።

"የምን ልሳን?"

"እይወ"።

እርጥብ እጇን በቀሚሴ ጠራርጌ ፋይሉን አነሳሁና ገለጥኩት።ደነገጥኩ።

"የት አገኘህ?"

"ሸፈራው አዋሰኝ"።

ከሁለቱ በስተቀር ሁሉም እትሞች አሉ። ቃሉ ራሱ ደስ ይላል። ደሞክራሲያ።

የተጻፈበት ቀይ ገርዳፋ ቀለምና የቀለሙ ጥልቀት ልብ ይገባል። ፓምፍሌቶቹ በጥንቃቄ ተጠርዘዋል። የአተያየቡ ስልት በትውስታ ናጠኝ።"

ከዚህ በኋላ አዳም ረታ ገጸባህሪያቱን ያሰናበትና "መረቅ" ከገጽ 306-314 እያለፈ እያለፈ የዴሞክራሲያ እትም ቅጽ 4 ቁጥር 9 የሚለውን በስፋት ይጠቅሳል። አላማው ግልጽ ይመስላል። ዛሬ ኢትዮጵያ ውስጥ ላለው ችግር ኢህ አፓ በብቸኝነት ተጠያቂ ለመሆኑ የጻፋቸው ጽሁፎች በኤግዚቢትነት ሊያገለግሉ ይችላሉ የሚል ይመስላል።

የጠቀሰውን እንጥቀስ።

"ከሁሉም በላይ ፍጅቱን ለማስፋፋት ህዝቦችን እርሰበርሱ እያጣላ ነው። በጉርጉስም፤ በጋራ ሙሉታና በሃብሮ አወራጃዎች ህዝባዊ ጦር ብሎ ያሰለፈው በፊት አሮሞዎችን ይበዘብዙ የነበሩትን ነፍጠኞች ነው" ገጽ 306

"የኢትዮጵያ ታሪክ ሂደቱ የገፋበት ጊዜ መቶ አመት እንኳን አንዳልሞላው...." ገጽ 308

"ኢምፔሪያሊስቶች ሆኑ ሚኒሊክ ከዚያም ዘወዲቱም ሃይለስላሴ አንዴ በስምምነት አንዴ በጦር ሃይል እያሉ ቅኝ ግዛት ሲያማርጡ ሲያስፋፉ እንዲያም ሲል በአካባቢው ነዋሪ የሆኑ ህዝቦችን ህልውና ተገንዝበው..." ገጽ 312

*የሶማሌ ህዝቦች ሳያወቁና ሳይፈቅዱ በምኒልክና በኢምፔሪያሊስቶች ደባ በኢትዮጵያ ግዛት ስር ወለዋል። ይህን እብሪት በመቃወም ሶማሌዎች በተደጋጋሚ እርምጃዎችን ወስደዋል" (ገጽ 314)

**

አዳም ረታ ዴሞክራሲያን እየጠቀሰ (ለዚያውም እውነተኛ የዴሞክራሲያ ቅጽ ከሆነ) አስተዛዛቢ ነው። የመጨረሻ የወገናዊነት ማስረጃችንም ጭምር ነው።

ለጊዜው ለክርክር ሲባል እውነተኛ የዴሞክራሲያዊ ቅጽ ነው የተጠቀሰው እንበል። አላማውን መገመት እንችላለን። አንድም እነ ተባራኪና ፋሲልን በተባባሪም የኢህአፓ አባላትን ሁሉ "ይህ ይታሰራቸውበትና የደከማችሁበት ትግል ለዚህ ሃገር ክዳት አላማ ነበር " ለማለት፤ አያይዞም "ዛሬ አገራችን ለደረሰባት የፖለቲካ ቀውስ ምንጩ ኢህ አፓ ነው" ለማለት ይመስላል።

ቅጽ 4 ቁጥር 9 ዴሞ እውነተኛ እትም እንኳን ቢሆን፤ ኢህአፓ ቅጽ 1፤ ቅጽ 2፤ ቅጽ 3 ወዘተ ዴሞ እትሞች ማወጣቱና በነዚህም የሃገሪቱን በዚያ ወቅት የነበሩ ቁልፍ ጥያቄዎች እየተነተነ፤ አቅጣጫ እያሳየ፤ ወጣቱን፤ አርሶ አደሩን፤ ሴቶችንና ሰራተኞችን በምልአት አሳትፏል። ካነሳቸውም ቋሚ ጥያቄዎች እስካሁን መልስ ያላገኙት የህዝባዊ መንግስት መመስረት ጉዳይ፤ የአርሶ አደሩ የመሬት ባለቤትነት ጉዳይና መሬት ላራሹ፤ የብሄሮች እውነተኛ መብትና የኤርትራ ጥያቄ በሰላማዊና በዴሞክራሲያዊ መንገድ የመፈታቱ አስፈላጊነት ዋና ዋናዎቹ ነበሩ/ናቸው።

ዴሞ ቅጽ 4፤ ቁጥር 9ን ፈልጎ አስፈላጊ የጠቀሰ ደራሲ እውነተኛ ቅጽ ቢሆን እንኳን "በሌላ በኩል ግን ኢህአፓ ለዴሞክራሲያዊ ህዝባዊ ስልጣንና ኢኮኖሚ አጋዥ የሆኑ የዴሞ እትሞችም ነበሩት" በሚል ማካካስ "ከሩቅ " ተመልካች ደራሲ የሚጠበቅ አልነበረንም?

ገጸባህሪያት ህይወት የላቸውም። የደራሲው ፍጡራን ናቸው። ደራሲውም ልብ ወለድ ድርሰት በመጻፍ ሽፋን የሚያምንበትን ወገንታዊ ፖለቲካ ገጸባህሪያቱን እያናገረ ከሃላፊነት ሊሸሽ አይችልም። አዳም ረታ በተለይ ኢትዮጵያ ውስጥ ታዋቂ እየሆነ የመጣ፤ ተነባቢነቱ እየሰፋ የሄደ ደራሲ ስለሆነ፤ ይህም ሃላፊነት ያለበት ሚና ነው። በተለይ የኢትዮጵያን አብዮት የማያውቀውን አዲስ ትውልድ በተሳሳተና ሚዛናዊ ባልሆነ መረጃ መበከል ሃላፊነት የጎደለው ተግባር ነው።

አዳም ረታ ይህንን ሂስ በገንቢነቱ መልክ ተመልክቶ በወደፊት ድርሰቶቹ ማስተካከያ ያደርጋል ብለን እናምናለን።